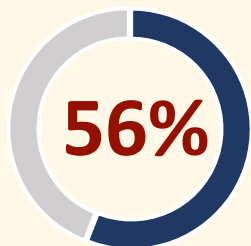

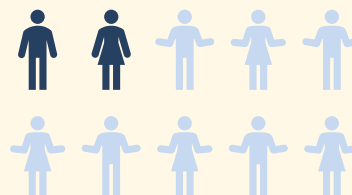
Kapitali njerëzor i Kosovës

Themeli që mungon për Rritjen Ekonomike dhe Transformimin Social

Indeksi i ulët i Kapitalit Njerëzor

Fëmijët e lindur në Kosovë sot do të jenë vetëm sa gjysma produktiv krahasuar me të rriturit nëse do të pranon arsim dhe shërbime shëndetësore të forta

Një fuqi punëtore pa kualifikime për vende pune moderne

Në moshën 15 vjeç, vetëm 20% e të rinjve kanë shkrim-lexim funksional; vetëm 23% kanë matematikë funksionale

Problemet e rrënjosura në mangësi gjatë fëmijërisë së hershme

Shëndetësia

Kostot e larta nga xhepi (mbi 30% e shpenzimeve) pengojnë qasjen në kujdesin kritik

Norma e lartë e vdekshmërisë foshnjore dhe të fëmijëve; mungesa e kontrolleve të rregullta shëndetësore për gratë dhe fëmijët

Arsimi dhe kujdesi i hershëm

77% e fëmijëve që hyjnë në arsimin parafillor janë nën standardet për shkrim-lexim dhe matematikë

Më pak se 7% e fëmijëve nën moshën 5 vjeç kanë qasje në parashkollore dhe qendrat e kujdesit

Mbrojtja sociale

Rrjeti i sigurisë kombëtare nuk mbulon shumë familje të varfra; përkrahja me të ardhura për familjet e mëdha është e pamjaftueshme

Qasja reaktive ndaj shërbimeve sociale rrezikon t'i ekspozojë fëmijët ndaj dëmit

Rruga kritike për ta përmirësuar mirëqenien e fëmijëve të vegjël dhe zhvillimin e kapitalit njerëzor

1 Një strategji kombëtare për fëmijërinë e hershme

Një qasje e integruar që siguron se të gjitha cenueshmëritë e secilit fëmijë adresohen në të njëjtën kohë

Udhëheqje e fortë qendrore për ta nxitur bashkëpunimin ndër-sektorial dhe rezultatet që tejkalojnë punën e sektorëve individualë

Fokus në nevojat e familjeve kështu që prindërit kanë shëndetin dhe resurset për të siguruar atë që u nevojitet fëmijëve për zhvillim të shëndetshëm

Lidhje më të mira në mes të sektorëve përmes referimeve, menaxhimit të rasteve, një platforme të shkëmbimit të të dhënave dhe sistemeve të fuqishme sektoriale të të dhënave

2 Zbatimi i përmirësuar i politikave dhe programeve ekzistuese

Shëndetësia

- ✓ Të ulen kostot nga xhepi për shërbimet bazë
- ✓ Të përmirësohet cilësia e shërbimeve shëndetësore për foshnjat, fëmijët, gratë shtatzëna dhe nënat e reja

Arsimi

- ✓ Të zgjatet orari i parafillorit, rishikimi i kurrikulës
- ✓ Të zgjerohet qasja në parashkolloret cilësore përmes partneriteteve publike-private dhe stimujve për licencim

Mbrojtja sociale

- ✓ Të zgjerohet përkrahja për familjet e varfra përmes reformës së kriterëve të pranueshmërisë për SNS dhe formulës së përfitimeve
- ✓ Të zbatohet qasja proaktive dhe parandaluese ndaj shërbimeve sociale

3 Vlerësimet e investimeve shtesë

Arritja e caqeve afatgjatë për kapitalin njerëzor dhe rritjen ekonomike do të kërkojë investime shtesë në zhvillimin në fëmijërinë e hershme

Kostimi i saktë i planit afatgjatë

Strategjia për sigurimin e resurseve fiskale